

Voorzitter en leden Vaste commissie voor Buitenlandse Zaken

Betreft: briefing hoorzitting algemeen overleg Mensenrechtenbeleid

Amsterdam, 18 maart 2012

Geachte voorzitter, geachte leden,

Op 14 maart j.l. nodigde mij de griffie namens uw commissie uit om een briefing te verzorgen tijdens de hoorzitting aanstaande maandag die vooraf gaat aan het algemeen overleg Mensenrechtenbeleid. Voor deze gelegenheid om informatie te delen wil ik u danken.

De korte voorbereidingstijd hebben wij benut om bijgaande briefing te produceren over mensenrechtenschendingen in het Israëlijs-Palestijnse conflict. De briefing bevat zoveel mogelijk cijfers, feiten en citaten die betrekking hebben op 2011. Soms wordt een vergelijking met voorgaande jaren gemaakt.

De briefing bestaat uit een algemeen overzicht, plus bijlagen met verdiepende informatie over een drietal urgente aandachtspunten: het nederzettingenbeleid, kolonistengeweld en de positie van mensenrechtenverdedigers in Israël.

Bij de uitwerking was ons streven om de belangrijkste mensenrechtenkwesties compact te presenteren. Wat wij aanreiken is direct gerelateerd aan het Israëlijs-Palestijnse conflict. Interne mensenrechtenkwesties, zoals *gender* in de Palestijnse samenleving of de positie van Afrikaanse asielzoekers in Israël, adresseren wij niet. Dat komt omdat de focus van onze organisatie het Israëlijs-Palestijnse conflict is. Wij toetsen het gedrag van de conflictpartijen aan de mensenrechten en het internationaal recht. En wij toetsen in hoeverre het Nederlandse en Europese beleid bijdraagt aan een rechtvaardige oplossing van dit conflict.

Uit informatie die ik ontving over het karakter van de hoorzitting leid ik af dat ik uw uitnodiging primair te danken heb aan de positie die Israël in het buitenlandbeleid van Nederland inneemt. In juni 2011 riep een Kamermeerderheid de Nederlandse regering op om óók bevriende landen op hun mensenrechtenbeleid aan te spreken. Israël is zo'n bevriend land.

Israël is zelfs een unieke uitzonderingspositie toebedeeld. Het is het enige land dat in het regeerakkoord wordt genoemd. De betrekkingen met Israël worden in hoog tempo geïntensiveerd. Dat roept de vraag op welke rol de mensenrechten in deze betrekkingen spelen – vooral als door het partnerland systematisch ernstige mensenrechtenschendingen worden gepleegd.

Bijgaande briefing, gebaseerd op betrouwbare informatie van mensenrechtenorganisaties, VN-organisaties en de EU, toont aan dat onder verantwoordelijkheid van de Israëlijsche regering systematisch ernstige mensenrechtenschendingen worden gepleegd. Zorgwekkende trends zijn:

- De **uitbreiding van nederzettingen, oorzaak van grootschalige en grove mensenrechtenschendingen, gaat in versneld tempo door**; de haalbaarheid van de tweestatenoplossing wordt daardoor existentieel bedreigd (zie "Focus 1: Nederzettingenbeleid", pag. 25 in briefing);
- Het **geweld van kolonisten tegen Palestijnse burgers neemt sterk toe**, evenals de straffeloosheid die dit verschijnsel kenmerkt (zie "Focus 2: Kolonistengeweld", pag. 29 in briefing);
- De **positie van Israëlijsche mensenrechtenverdedigers staat steeds meer onder druk**, vooral door anti-democratische wetgeving (zie bijlage "Focus 3: Mensenrechtenverdedigers in Israël", pag. 31 in briefing).

Onderkennen dat de Israëlische regering verantwoordelijk is voor systematische ernstige mensenrechtenschendingen en daartegen in het verweer komen is geen “bashing”, maar een rationeel en noodzakelijk gevolg van het eigen commitment aan de mensenrechten en het internationaal recht.

De regering claimt dit commitment te hebben. “Nederland ziet mensenrechten als een essentieel en integraal onderdeel van zijn buitenlandse beleid”, schrijft minister Rosenthal in het voorwoord van de Mensenrechtenrapportage 2011. Maar uit het (operationele) Midden-Oosten beleid en de inhoud van die mensenrechtenrapportage blijkt niet dat dit ook geldt voor Israël en de bezette Palestijnse gebieden.

Een diepgaande beleidsanalyse valt buiten het bereik van deze briefing, maar enkele observaties daarover zou ik graag met u delen:

- In tegenstelling tot de bespreking van veel andere landen biedt de Mensenrechtenrapportage 2011 **vrijwel geen inzicht** in de mensenrechtensituatie in Israël en de bezette Palestijnse gebieden. De mensenrechtencrisis aldaar, primair veroorzaakt door de bezetting en ander Israëlisch beleid, wordt niet onderkend. De landenspecifieke informatie over Israël is beperkt tot drie regels:

119. In Israël droeg Nederland bij aan de EU-monitoring van rechtszaken tegen Palestijnen voor Israëlische militaire rechtbanken. Daarnaast bracht Nederland bij Israël ontwerpwetgeving inzake buitenlandse financiering van Israëlische NGO's ter sprake.

- Wanneer minister Rosenthal door de Kamer op mensenrechtenschendingen door Israël wordt aangesproken, **stelt hij zich in de regel afwachtend op, vermijdt hij veroordelingen en toont hij veel vertrouwen in het Israëlische rechtssysteem**. Onderzoek van Israëlische mensenrechtenorganisaties toont echter aan dat het Israëlische rechtssysteem bij het beschermen van de fundamentele rechten van Palestijnse burgers structureel faalt.
- Een **afwachtende houding valt onder meer te bespeuren bij de kwestie anti-democratische wetgeving in Israël**, die de vrijheden van Israëlische mensenrechtenverdedigers inperkt – terwijl de ondersteuning van mensenrechtenverdedigers en het vragen van aandacht voor hun werk één van de prioriteiten van het mensenrechtenbeleid is. Weliswaar heeft de regering deze kwestie bij de Israëlische autoriteiten aangekaart, maar er zijn geen aanwijzingen dat zij in deze robuust optreedt. Dat is extra opmerkelijk omdat de Nederlandse ambassade in Tel Aviv in EU-verband de rol van “focal point human rights defenders” op zich heeft genomen. Opvallend is bovendien dat deze belangrijke rol niet expliciet in het “Actieplan Mensenrechtenverdedigers” staat vermeld, dat minister Rosenthal op 8 maart j.l. aan de Kamer heeft aangeboden.
- De bilaterale betrekkingen met Israël kenmerken zich door een **totaal gebrek aan conditionaliteit**. De diepgang en snelheid waarmee de betrekkingen worden geïntensiveerd is niet gekoppeld aan Israëls mensenrechtenbeleid en opstelling in het vredesproces. Een mensenrechtencomponent in de bilaterale relatie lijkt afwezig. Over de **Arabische regio** zei minister Rosenthal daarentegen op 24 november j.l. in de Kamer “dat als landen geen respect tonen voor de mensenrechten of hun internationale verplichtingen niet nakomen, ze daarvan de **consequenties moeten voelen**.”

In het bovenstaande ligt de nadruk op Israël – omdat Israël een geprivilegieerde uitzonderingspositie is toebedeeld en de mensenrechtencrisis in Israël en de Palestijnse gebieden primair door de bezetting en ander Israëlisch beleid wordt veroorzaakt. Maar schendingen gepleegd door Palestijnse actoren verdienen vanzelfsprekend ook aandacht.

In onze briefing staan belangrijke manifestaties van deze schendingen vermeld: raketten die vanuit de Gazastrook op burgerdoelen in Israël worden afgevuurd, marteling, doding van (vermeende) collaborateurs en de doodstraf.

De Nederlandse regering dient haar invloed aan te wenden, bilateraal en in Europees verband, om deze schendingen te beëindigen. Voor zover wij kunnen overzien, doet de regering dat ook.

Wat de regering niet doet, is Israël aansprakelijk houden voor zijn aanhoudende schendingen van de mensenrechten en het humanitair oorlogsrecht. Er is geen enkele aanwijzing dat de regering sinds haar aantreden ook maar één keer serieuze druk op Israël heeft uitgeoefend om deze schendingen te beëindigen, c.q. substantieel te verminderden. Wanneer de regering Israël op schendingen aanspreekt, heeft dat een vrijblijvend karakter.

De Nederlandse opstelling ten aanzien van het nederzettingenbeleid is een sprekend voorbeeld. Geregeld bekrachtigt de regering dat het nederzettingenbeleid in strijd is met het internationaal recht. In september, oktober en november 2011 riep minister Rosenthal de Israëlische regering herhaaldelijk op om bouwbesluiten voor de uitbreiding van nederzettingen "terug te draaien". Maar de grootschalige bouw van nederzettingen gaat versneld door, met alle mensenrechtenschendingen die dat tot gevolg heeft van dien. Deze bouw was geen belemmering in januari om premier Netanyahu met alle eerboden te ontvangen en toen een sterke impuls te geven aan de intensivering van de bilaterale betrekkingen.

Zorgwekkend zijn duidelijke aanwijzingen dat de Nederlandse regering steeds vaker en steeds massiever blokkeert, wanneer een grote meerderheid van EU-lidstaten stappen tracht te zetten die Israël zouden kunnen bewegen om zijn beleid conform zijn internationale verplichtingen bij te stellen, ter verbetering van de mensenrechtensituatie en als noodzakelijke voorwaarde voor realisatie van de twee-statenoplossing (ook een doelstelling in het regeerakkoord). De actuele Nederlandse blokkade bij een EU-intern rapport over kolonistengeweld is het meest recente voorbeeld. In de bijlage "Focus 2: Kolonistengeweld" (zie pag. 29 in de briefing) zijn kerncitaten opgenomen uit dit rapport, waarin ik inzage heb gehad.

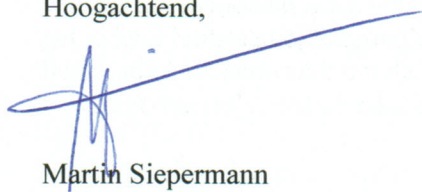
Het is betreurenswaardig om te moeten constateren, mede door de opstelling van Nederland – de bakermat van het internationaal recht – kan de rechteloosheid en straffeloosheid waaraan Palestijnen in de bezette gebieden blootstaan op internationaal draagvlak rekenen. In plaats van dat zij haar nauwe relaties met het bevriende land aanwendt om de Israëlische regering tot urgente en betekenisvolle koerswijzigingen te bewegen, voert de Nederlandse regering bij Israëlische schendingen in wezen een gedoogbeleid.

Intussen spitst zich de mensenrechtencrisis het Israëlische-Palestijnse conflict toe. Verschillende indicatoren wijzen erop dat de mensenrechtensituatie in Israël en de bezette Palestijnse gebieden in 2011 verder verslechterd is. Een geïntensiveerde internationale inspanning en een assertief en proactief mensenrechtenbeleid zijn nodig om deze crisis te bedwingen.

Momenteel heeft de Nederlandse regering op die crisis geen antwoord en kent zij de bestrijding ervan geen prioriteit toe. Dat is reden tot grote zorg. Het ondermijnt de randvoorwaarden voor een rechtvaardige oplossing van het Israëlisch-Palestijnse conflict – een oplossing die de mensenrechten van zowel Israël's als Palestijnen duurzaam zou waarborgen.

Tijdens de hoorzitting geef ik graag een toelichting op het bovenstaande en op bijgaande briefing.

Hoogachtend,

Martin Siepermann

The Rights Forum
Directeur